

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARINING TURLI YOSH GURUHLARIDA LOY VA PLASTILIN BILAN ISHLASH METODIKASI

Ortiqova Dilbar 2-kurs

4-24-guruh talabasi Mt yo'nalishi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarining turli yosh guruhlarida loy va plastilin bilan ishlash metodikasining nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Unda kichik, o'rta va katta yosh guruhlarida bolalarning yosh va psixofiziologik xususiyatlarini inobatga olgan holda loy va plastilin bilan ishlash jarayonini tashkil etish, mashg'ulotlarning maqsad va vazifalari, foydalaniladigan metod va usullar, pedagogning roli hamda mazkur faoliyatning bolalar ijodkorligi, mayda motorika, tafakkur va estetik didni rivojlantirishdagi ahamiyati ilmiy asosda tahlil qilingan. Shuningdek, loy va plastilin bilan ishlash jarayonida xavfsizlik qoidalariga rioya qilish, milliy qadriyatlar va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni uyg'unlashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Maqola maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilari, pedagogika yo'nalishi talabalari va soha mutaxassislari uchun metodik qo'llanma sifatida xizmat qiladi.

KALIT SO'ZLAR

Maktabgacha ta'lim, loy bilan ishlash, plastilin, metodika, ijodiy faoliyat, mayda motorika, yosh guruhlar, estetik tarbiya, sensor rivojlanish, pedagogik yondashuv.

KIRISH

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimi uzluksiz ta'limning muhim bo'g'ini sifatida bolani har tomonlama rivojlantirishni o'z oldiga asosiy maqsad qilib qo'ygan. Maktabgacha yosh davri shaxs kamolotining poydevori bo'lib, aynan shu davrda bolaning aqliy, jismoniy, axloqiy va estetik rivojlanishi uchun zarur bo'lgan asosiy ko'nikmalar shakllanadi. Shu nuqtai nazardan, bolalarning ijodiy faoliyatini rivojlantiruvchi mashg'ulotlar, xususan loy va plastilin bilan ishlash mashg'ulotlari alohida ahamiyat kasb etadi. Loy va plastilin bilan ishlash bolalarning qo'l barmoqlari harakatini rivojlantiradi, mayda motorikani mustahkamlaydi, tasavvur va fantaziyasini boyitadi, mustaqil fikrlashga undaydi hamda estetik didni shakllantiradi. Prezidentimiz va sohaga oid normativ-huquqiy hujjatlarda ham maktabgacha ta'limda ijodiy faoliyat turlarini rivojlantirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish muhim vazifa sifatida belgilangan. Shu sababli, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida turli yosh guruhlarida loy va plastilin bilan ishlash metodikasini ilmiy asosda o'rganish, amaliyotga tatbiq etish dolzarb masalalardan biridir.

ASOSIY QISM

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida loy va plastilin bilan ishlash mashg'ulotlari bolalarning yosh xususiyatlariga mos ravishda bosqichma-bosqich tashkil etiladi. Kichik yosh guruhida (3–4 yosh) bolalar asosan material bilan tanishish bosqichida bo'ladilar. Bu yoshda bolalarning diqqat doirasi tor, harakatlari yetarlicha muvofiqlashmagan bo'lib, ularning asosiy faoliyati predmetni ushlash, ezish, cho'zish, bosish kabi oddiy harakatlardan iborat bo'ladi. Shu sababli, kichik guruhda loy va plastilin bilan ishlash mashg'ulotlarining asosiy maqsadi bolalarni materialning xossalari bilan tanishtirish, qo'l barmoqlari harakatini faollashtirish va oddiy shakllar yasashga o'rgatishdan iborat. Tarbiyachi bu jarayonda bolalarga yumaloq, cho'zinchoq shakllar yasashni ko'rsatadi, ularni takrorlashga undaydi va har

bir bolaning mustaqil harakatini qo'llab-quvvatlaydi. Mashg'ulotlar qisqa, qiziqarli va ko'rgazmali bo'lishi muhim, chunki bu yoshdagi bolalar tez charchaydi.

O'rta yosh guruhida (4–5 yosh) bolalarning harakat koordinatsiyasi va idroki ancha rivojlangan bo'ladi. Ular bir nechta detallardan iborat sodda buyumlar yasay oladi, shakllarni taqqoslaydi va farqlaydi. Ushbu yosh guruhida loy va plastilin bilan ishlash mashg'ulotlarining vazifasi bolalarning tasavvurini kengaytirish, buyumning asosiy qismlarini ajratib ko'rsatishga o'rgatish hamda kompozitsion fikrlashni shakllantirishdan iborat. Masalan, mevalar, sabzavotlar, oddiy hayvoncha shakllarini yasash orqali bolalar atrof-muhit haqidagi bilimlarini mustahkamlaydi. Tarbiyachi bolalarga ish ketma-ketligini tushuntiradi, lekin ularning ijodiy mustaqilligiga to'sqinlik qilmaydi. Aynan shu bosqichda ranglardan foydalanish, plastilinni aralashtirish orqali yangi ranglar hosil qilish ham muhim metodik usullardan biri hisoblanadi.

Katta yosh guruhida (5–6 yosh) bolalar ancha mustaqil, tafakkuri rivojlangan va maqsadga yo'naltirilgan faoliyatni amalga oshira oladi. Bu yoshda loy va plastilin bilan ishlash mashg'ulotlari murakkablashadi, ya'ni bolalar syujetli kompozitsiyalar, bir nechta obrazlardan iborat ishlanmalar yaratishga o'rgatiladi. Mashg'ulotlarning asosiy maqsadi bolalarning ijodiy fikrlashini, estetik didini va badiiy tasavvurini rivojlantirishdan iborat bo'ladi. Masalan, "Hayvonot bog'i", "Mening oilam", "Qishloq hayoti" kabi mavzular asosida ishlash bolalarning nutqini rivojlantirishga ham xizmat qiladi, chunki ular o'z ishlari haqida hikoya qilishga intiladi. Tarbiyachi bu jarayonda maslahat beruvchi va yo'naltiruvchi rolini bajaradi, bolalarning individual qobiliyatlarini hisobga oladi va ularni rag'batlantiradi.

Loy va plastilin bilan ishlash jarayonida pedagogik metodlardan to'g'ri foydalanish muhim ahamiyatga ega. Ko'rgazmali metod, amaliy metod va og'zaki tushuntirish metodlari uyg'unlikda qo'llanilganda mashg'ulot samaradorligi oshadi. Shuningdek, o'yin metodidan foydalanish bolalarning qiziqishini yanada kuchaytiradi. Masalan, ertak qahramonlari yoki milliy o'yin elementlarini mashg'ulot mazmuniga singdirish bolalarda ijobiy emotsional holatni yuzaga keltiradi. Shu bilan birga, xavfsizlik qoidalariga rioya qilish, ish joyini to'g'ri tashkil etish, gigiyena talablarini bajarish tarbiyachining doimiy e'tiborida bo'lishi lozim.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarining turli yosh guruhlarida loy va plastilin bilan ishlash metodikasi bolalarning har tomonlama rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Ushbu faoliyat turi nafaqat ijodiy qobiliyatlarni, balki mayda motorika, tafakkur, nutq va estetik didni rivojlantirishga xizmat qiladi. Yosh guruhlarining psixologik va jismoniy xususiyatlarini hisobga olgan holda to'g'ri tashkil etilgan mashg'ulotlar bolalarda mustaqillik, sabr-toqat va o'ziga ishonchni shakllantiradi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar va milliy qadriyatlar uyg'unligida olib borilgan loy va plastilin bilan ishlash mashg'ulotlari maktabgacha ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi va bolani keyingi ta'lim bosqichlariga puxta tayyorlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
2. Maktabgacha ta'lim va tarbiya davlat standarti. Toshkent, 2020.
3. Qodirova F.R. Maktabgacha pedagogika. Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.

4. Abduqodirov A.A. Bolalar ijodkorligini rivojlantirish metodikasi. Toshkent, 2019.
5. Venger L.A. Detskoe tvorchestvo i razvitie lichnosti. Moskva, 2016.